

De Vrijheid

OISTERWIJK

Kerkeind 55,
Kerkplein 18, 5061 EB

Een van de oudste panden op het Kerkplein is de bewaard gebleven helft van huisjes. Het is een van de in 1511 door de zusters van Oisterwijk uitgegeven percelen achter de oude kerk van Oisterwijk.

Kerkeind 55, Kerkplein 18, 5061 EB

Van haar bouwterrein 'after den thoeren' is het noordelijke van de twee middelste door de zusters van Catharinenberg in 1511 uitgegeven aan Willem van den Dijck¹, een zoon van Willem van den Dijck². Ook Willems erf werd 40 voet breed. Dadelijk is hij er een huis op gaan zetten³.

Dat nam wat teveel plaats in beslag. Van zijn noorderbuur koopt hij er op vrijdag na de Heilige Paasdag in 1514 twee voet grond bij als pad naar zijn bakhuis⁴. Mogelijk is dit bakhuis later verbouwd tot een brouwhuis. Dit staat er althans in 1527. Op 10 januari van dat jaar is Willems weduwe, Elisabeth, dochter van Willem Hoeysten, met Herman Dirk Bax, haar tweede man, afgegaan in de tocht in haar huis achter de toren 'met enen cleynen brouhuys daer bij staende'. De gebroeders Joost en Cornelis, zonen van Willem van den Dijck, hebben het goed daarop overgedragen aan Jan, zoon van wijlen Embrecht Vanni⁵, en aan Aart, zoon van wijlen Jan Vervalkenen⁶. Aart Verval was een brouwer⁷.

¹ Otw,R.215,12;

² sH,R.1306,352v;

³ sH,R.1283,505;

⁴ Otw,R.218,18v;

⁵ Otw,R.232,21v; Jan Engbert Vannys lijkt de vennoot van Aart Verval te zijn geweest. Mogelijk was deze Jan getrouwd met Juut, dochter van Jan die Beer. Diens naaste erfgenamen waren Pauwels die Beer Janszoon en Jan Vervloet, zoon van Willem Vervloet, als man van Kathelijn, dochter van Jan die Beer. Deze erfgenamen hebben op 28 maart 1539 afstand gedaan van hun rechten op het huis tussen Antonis Meynen en dat van Frank Arts ten behoeve van 'Arnoldus de Vaerlaer', met wie waarschijnlijk Aart Verval wordt bedoeld: Otw,R.243,19. Jan Embert Vannijs bezit twee huizen: sH,R.1308,423v (1528);

⁶ Otw,R.231,54;

⁷ sH,R.1345, 563v;

Op 27 februari 1534 belooft hij een cijns van een carolusgulden uit zijn huis aan Jenne, dochter van Theeuw Nellen⁸. Aart heeft een zekere Engel als weduwe achtergelaten⁹. Op 17 augustus 1556 draagt zij haar huis achter de kerk (dat in het westen begrensd wordt door het erf van Huibert Henrik Huben) over aan Jan Aarts Verval en zijn zusters Anna en Peterken, alsmede aan Adriaan Volckaert, als man van Elisabeth zijn huisvrouw¹⁰. Die hebben het vervolgens overgedragen aan Jan, zoon van wijlen Jan Otten, als deken van de Sint Annakapel in de Hinthamerstraat te 's-Hertogenbosch¹¹. Reeds in oktober van datzelfde jaar heeft Jan het, mede in naam van de andere kapelmeesters, weer van de hand gedaan. Voor twee-derde werd het eigendom van Peter Jan Poirters, de waard in het Gulden Vlies aan de andere kant van de kerk, en van Lambert Gerrits de Bont. Voor een-derde werd het bezit van de Broederschap van het Heilig Sacrament en de kerkfabriek van Oisterwijk¹². Hun rechten schijnen ontsproten te zijn aan het testament van Jan Emmen. In een post van 29 juli 1557 in de rekeningen van de Broederschap wordt vermeld dat vanwege de kinderen Jan Emmen vier gulden zijn ontvangen '*doir handen van Goossen van Riel*', de fabrieksmeester, van Lucas '*die glaesmaker*' uit '*Aert Vervallen huys*'. Lucas is mogelijk eigenaar van het huis geworden ten gevolge van een opwinning die de kapelmeesters '*begonst hebben te doen*' wegens de wanbetaling van een rente van tien carolusgulden¹³. Deze Lucas heette meer uitgebreid '*Lucas Franssen die gelaesmaker*'¹⁴ en was een telg van het geslacht Rijsbroeck¹⁵. Zijn ouders zijn Frans Aarts Rijsbroeck '*die gelaesmaker*' en Marie, dochter van Adriaan van den Hout¹⁶. Lucas heeft als weduwe Cornelia achtergelaten. Vermoedelijk was deze een dochter van Laureis Corstiaens bij Margriet Henrik Geritsdochter¹⁷. Ze is hertrouwd met Adriaan, de zoon van Jan Mattheeuw Belen. In het najaar van 1593 heeft Adriaan de tocht welke Cornelia toekomt in wat dan nog slechts een afgebrande hofstad in de Torenstraat is, afgestaan aan zijn stiefdochters Marie en Elisabeth, Lucas' kinderen bij Cornelia¹⁸.

Onduidelijk is of een zekere Margareet de volgende eigenares van het erf is geworden. Zij liet een huis achter de grote kerk achter aan haar dochter Elisabeth, welke eerst is gehuwd met Jan Thomaszoon en vervolgens nog met Jan Goyaarts van Elsdorp. Uit het laatstgenoemde huwelijk is een zoon Jan geboren. Deze heeft het huis evenwel niet meer als volwassene bezeten, want op 4 april 1626 heeft Jan Goyaarts van Elsdorp als weduwnaar en vermoedelijk als erfgenaam van zijn zoon, dit huis achter de parochiekerk overgedragen aan Herman Cornelissen van Liebergen¹⁹. Als lasten op het erf worden de oude grondcijns, verschuldigd aan de hertog van Brabant, en de gulden, verschuldigd aan de zusters van het convent te Oisterwijk, vermeld. In 1634 worden uit het huis op het zuidwaarts aangrenzend erf voor het convent twee gulden opgebracht, hetgeen erop wijst dat dit huis en erf toen twee oude bouwterreinen besloeg²⁰.

⁸ Otw,R.238,11;

⁹ Otw,R.260,10v;

¹⁰ K 54; mogelijk is Adriaan de echtgenoot van Aleid, dochter van Joorden die Greve, weduwe van Peter Leunissen van Mege;

¹¹ Otw,R.260,57v;

¹² Otw,R.260,66;

¹³ Otw,R.260,80v;

¹⁴ Otw,R.260,81;

¹⁵ Otw,R.272,20;

¹⁶ Otw,R.237,105v;Otw,R.245,42;

¹⁷ Otw,R.305,15;

¹⁸ Otw,R.288,31;

¹⁹ sH,R.1502,101;

²⁰ Otw,R.328,2.

1400 reconstructie

1550 reconstructie

1832 kadaster F.20/21

1950 kadaster F.1956

2023. kadaster E.3777

Kerkeind 55	Oosterwijk, GA.87-98	oud 260-271
een half huis		
	<i>eigenaars</i>	<i>bewoners</i>
1736	de kinderen Adriaan van Gorcum	deselve
1741	de weduwe Renders	Jacobus van Gorcum
1746		
1751	Johannes van Roessel	denselve
1756		
1761		
1766		
1771		
1776		
1781	Martinus van Balthoven	Jan Lambert van der Loo
1786	de weduwe M. van Balthoven	de eigenaresse
1791		Alexander Isaak (2.0)

overzicht

			Kerkeind 55
			<i>zie K53</i>
			Convent Catharinenberg
2-4-1511	O,R.215,12r-3	<i>erf voor 40 voet</i>	Willem Willem van den Dijck x Elisabeth d. Willem Hoeysten (xx Herman Dirk Bax)
21-4-1514	O,R.218,18v-3	<i>huis</i>	<i>1514 met 2 voet van het noordelijke erf</i>
10-1-1528	O,R.231,54r-1	<i>huis brouwhuis</i>	Jan Embrecht Vanni en Aart z. Jan Vervalkenen Aart Jan Verval x Engel
17-8-1556	O,R.260,57v	<i>huis</i>	Sint Anna-kapel in de Hinthamerstraat te 's-Hertogenbosch
21-10-1556	O,R.260,66	<i>huis</i>	Peter Jan Poirters en Lambert Gerit de Bont 2/3 Broederschap van het Heilig Sacrament en de kerkfabriek van Oisterwijk 1/3
13-2-1557	O,R.261,18	<i>huis</i>	Lucas Frans Aart Rijsbroeck de gelaesmaker x Cornelia (d. Laureis Corstiaens) (xx Adriaan z. Jan Mattheus Belen)
28-9-1593	O,R.288,31	<i>afgebrande hofstad</i>	Henrik Wouter van Nuys x Joostken <i>met zuidelijk erf K56</i>
12-1-1634	O,R.328,1v	<i>huis</i>	heer Goyaart Henrics (van Gorcum), altaris te Otw Dominicus Adriaan Dominicus Ghijis
1-6-1658	O,R.352,42	<i>huis</i>	hr Henrik en Adriaan zn Dominicus van Gorcum Dominicus van Gorcum Adriaan Dominicus van Gorcum <i>(behoudt dit deel bij verkoop van de rest in 1669)</i>
v1723			Jacob en Maria krn Adriaan van Gorcum K55
6-1-1741	I,R.488,66	<i>½ huis</i>	<i>opwinning wegens bede 1738/1739</i>
13-3-1741	O,R.418,14	<i>½ huis</i>	weduwe Jan Renders
24-12-1750	O,R.421,24v	<i>huis 18 a 19 R</i>	Johannes Jan van Roessel Martinus van Balthoven x Johanna van Roessel (+1819) (wede Hendrik van de Wiel)
22-3-1819	N.5346,53	<i>huisje</i>	Peter Johannes Verhoeven (1768-1846) strodekker (en Maria Johannes Verhoeven (1771-1846))
30-8-1819	N.5346,120		F.20/21
13-10-1837	N.5379,50	<i>huisje 4 R 80 E</i>	Thomas Habraken (1774-1854), strodekker x Maria Catharina Verhoeven
1855			Jan Thomas Habraken
1881			<i>gevoegd bij het noordelijke erf K54</i> <i>huisnr. A96; na 1947 Kerkplein 18</i>

uit: www.devrijheidooisterwijk.nl 28-6-2023